

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI TASHQI ISHLAR VAZIRLIGI
JAHON IQTISODIYOTI VA DIPLOMATIYA UNIVERSITETI**

TASDIQLAYMAN”

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya
universiteti rektori S.Safoyev

2026-yil “16” *aprel*

**Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universitetida
Ilmiy etika va akademik halollik to‘g‘risidagi
NIZOM**

*JIDU Akademik kengashi majlisida
muhokama qilingan va ma‘qullangan.
2026-yil “16” *aprel* dagi 8 -sonli bayonnoma.*

TOSHKENT - 2026

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universitetida Akademik halollik va ilmiy etika to'g'risidagi NIZOM

Mazkur Nizom O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 24-dekabrdagi "Davlat oliy ta'lim muassasalarining akademik va tashkiliy-boshqaruv mustaqilligini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi 60-sonli qarori, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 24-dekabrdagi "Davlat oliy ta'lim muassasalariga moliyaviy mustaqillik berish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-61-sonli qarori, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 23-iyuldagi "Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti faoliyatini tizimli isloh qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-330-sonli qarori, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2020-yil 31-dekabrdagi "Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim jarayonini tashkil etish bilan bog'liq tizimni takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 824-sonli qaroriga muvofiq ishlab chiqilgan bo'lib, u Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universitetida akademik halollik va ilmiy faoliyatning tadqiqot mezonlarini muvofiqlashtirish tartibini belgilaydi.

Umumiy qoidalar

Akademik halollik va ilmiy faoliyat mezonlari milliy ta'lim dasturining samaradorligini oshirish hamda yuqori malakali kadrlarni tayyorlashning asosiy ustunlari hisoblanadi.

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti (keyingi o'rinlarda – Universitet) akademik halollik va ilmiy faoliyat mezonlari bo'yicha xalqaro tan olingan standartlarni e'tirof etadi. Universitet mazkur standartlarni joriy qilish maqsadida o'z faoliyatida akademik halollik va ilmiy faoliyat mezonlari qoidalariga qat'iy rioya qilishni malakali kadrlar tayyorlash hamda ilm-fanni rivojlantirishning ustuvor vazifasi etib belgilaydi.

Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universitetining Akademik halollik va ilmiy faoliyat mezonlari to'g'risidagi Nizomi (keyingi o'rinlarda – Nizom) bilan belgilab berilayotgan qoidalarga rioya qilish uchun asosiy mas'uliyat har bir talaba, professor-o'qituvchi va xodim zimmasiga yuklatiladi. Bunda universitetning har bir a'zosi boshqalarning huquqlarini hurmat qilish, mualliflik huquqini tan olish va unga rioya qilish kabi fazilatlarni namoyon etishlari zarur.

Mazkur Nizom va uning asosiy qoidalari universitetning o'quv va ilmiy faoliyatida akademik halollik hamda ilmiy faoliyat mezonlarining umumqabul qilingan standartlarini joriy qilishga qaratilgan bo'lib, ushbu sohadagi uchta muhim vazifani amalga oshirishni belgilaydi:

1) akademik halollik va ilmiy faoliyat mezonlariga daxldor axloqiy qoidalarni o'rnatish hamda nomaqbul xatti-harakatlarning oldini olish;

2) Universitet talabalari va xodimlarida plagiatga (ko'chirmachilikka) murosasiz munosabatda bo'lish kayfiyatini shakllantirish hamda akademik halollikni keng targ'ib qilish;

3) akademik halollik va ilmiy faoliyat mezonlari bo'yicha talabalar va xodimlar uchun mos bo'lgan axloqiy xususiyatlarni shakllantirish.

Ushbu Nizom talablari o'quv va ilmiy-tadqiqot jarayonining barcha ishtirokchilari hamda boshqalarning ijodiy mehnati natijalariga hurmat bilan munosabatda bo'lish kayfiyatini shakllantirishga, ilmiy faoliyat natijalarini intellektual mulk sifatida tan olishga va unga nisbatan munosib munosabatni rag'batlantirish maqsadini ko'zlaydi.

Mazkur Nizom 2025/2026-o'quv yilidan boshlab amal qiladi.

I. Asosiy tushunchalar

Akademik halollik – o'qish va yozma ishlarni bajarishda (testlar, esselar, bitiruv malakaviy ishlari va dissertatsiyalar), oraliq va yakuniy nazoratlarda, imtihonlarda savollarga javob berishda, tadqiqot olib borishda, o'z bilimini ifoda etishda, pedagog xodimlar va boshqa xodimlar hamda talabalar bilan munosabatlarda halollikni ifoda etadigan qadriyatlar va tamoyillarining majmui. Bunda tadqiqotni amalga oshirish jarayonida ma'lumotlar, ilmiy natijalar, usullar, protseduralar va ilmiy nashrning holati haqqoniy va xolisona ko'rsatilishi, plagiat (ko'chirmachilik), mavjud ma'lumotlarni soxtalashtirish (falsifikatsiya) hamda qalbaki ma'lumotlarni yaratish (fabrikatsiya)ga yo'l qo'yimaslik lozim.

Akademik qalloblik – ta'lim va ilmiy faoliyat jarayonida halollik va qonuniylik tamoyillarini buzuvchi, akademik erkinlik va ilmiy natijalarning ishonchliligiga putur yetkazuvchi xatti-harakatlar majmui.

Ilmiy faoliyat – umumlashtirish mumkin bo'lgan bilimlarni yaratish yoki mavjud bilimlarga hissa qo'shishga qaratilgan tizimli o'rganish, shu jumladan, tadqiqotlarni shakllantirish, sinovdan o'tkazish va baholashdan iborat jarayon.

Ilmiy faoliyat etikasi – talabalar, tadqiqotchilar, professor-o'qituvchilar tadqiqot faoliyatining barcha shakllarida halollik, shaxsiy mas'uliyat, ochiqlik va boshqalarning huquqlarini hurmat qilish, professional yondashuv, akademik obro'ni saqlash va boshqa umume'tirof etilgan etika qoidalari va tamoyillarining majmui.

Ilmiy faoliyat doirasi – tadqiqot amalga oshiriladigan chegaralarni, ya'ni tadqiqotda ko'rib chiqiladigan barcha jihatlar qamrovini bildiradi. Shuningdek, ilmiy tadqiqot doirasida aynan qaysi jihatlar tadqiqot tomonidan qamrab olinmasligini ham qayd etish muhimdir.

II. Asosiy tamoyillar

2.1. Akademik halollik va ilmiy faoliyat mezonlarining asosiy tamoyillari:

vijdonlilik – baholanadigan va baholanmaydigan o‘quv hamda ilmiy ishlarni halol, munosib bajarish;

ochiqlik (shaffoflik) – talabalar, professor-o‘qituvchilar va Universitetning boshqa xodimlari o‘rtasida oshkoralik hamda o‘zaro ishonch asosida ta’lim, ilmiy ma’lumotlar, manbalar, tadqiqot usullari, vositalar, natijalar va g‘oyalar almashinuvi. Bunda ilmiy ish va uning natijalari borasida bildirilgan tanqidiy fikrlar hamda yangi g‘oyalar ishni takomillashtirishga qaratilgan bo‘ladi.

huquq va erkinliklarni hurmat qilish – ijodiy fikr va g‘oyalarni erkin ifoda etish huquqi;

tenglik – har bir talaba, professor-o‘qituvchi, tadqiqotchi va boshqa xodimlarning akademik halollik hamda ilmiy faoliyat mezonlariga rioya qilish va ularning buzilishi uchun teng javobgar bo‘lishi;

to‘g‘rilik va halollik tamoyili – foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxatiga yoki ishning ichiga biron-bir manbani kiritish hamda unga havola berish uchun muallif ushbu manbani shaxsan o‘qib chiqishi va ushbu manbada o‘zi iqtibos keltirgan fikrni o‘zgartirmagan holda keltirishi;

manfaatlar to‘qnashuvining oldini olish – talabalar, izlanuvchilar va xodimlarning o‘z tadqiqotlaridagi takliflar, chop etilgan materiallar, ommaviy nashrlar, shuningdek, boshqa barcha turdagi ilmiy ishlarda bunday ishning haqqoniyligiga ziyon yetkazadigan moliyaviy va boshqa xarakterdagi manfaatlar to‘qnashuvi haqida tegishli shaxsga xabar berishlari;

ilmiy tadqiqotning originalligi – ilmiy faoliyat mezonlari asosida ilmiy bilimlar yoki amaliy ko‘nikmalarni oshirishga hissa qo‘shadigan xulosalarga ega bo‘lgan original tadqiqotga asoslangan nashr. Bunda tadqiqot ishi haqqoniy tadqiqotga asoslangan, ya’ni fanda allaqachon mavjud bo‘lgan xulosalarni emas, balki yangi bilimlar va yondashuvlarni taqdim etsa, original ish hisoblanadi;

ilmiy tadqiqot erkinligi – bu tadqiqotchining mavzuni tanlashda, izlanish olib borishda va tadqiqot natijalarini e’lon qilishda erkinligini bildirib, bunda tadqiqotchining ilmiy va ijodiy faoliyatiga asossiz aralashish yoki asossiz talablar belgilash mumkin emas;

diskriminatsiyaga yo‘l qo‘ymaslik – xodimlar, tadqiqotchilar yoki talabalarni jinsi, irqi, etnik kelib chiqishi, ijtimoiy mavqeyi yoki (ilmiy salohiyati va halolligi bilan bog‘liq bo‘lmagan) boshqa omillar asosida kamsitishga yoki imtiyozlar belgilashga yo‘l qo‘yilmasligi;

ilmiy tadqiqotning aniqligi, barqarorligi va to‘laligi – ilmiy ishni shakllantirishda ma’lumotlar, fikr-mulohazalar, xulosalar mazmuni tugal va aniq ifoda etilishi, mantiqiy izchillikka rioya qilinishini ifodalaydi;

havolalarning reprezentativligiga rioya qilish – muallif ilmiy tadqiqot ishi mavzusi bo‘yicha ushbu sohadagi eng yaxshi va eng muhim asarlarga murojaat qilishi, ishning dolzarbligini ko‘rsatish uchun har doim eng so‘nggi nashrlardan iqtibos keltirishi;

ehtiyotkorlik – beparvolik natijasida xato va kamchiliklarga yo‘l qo‘ymaslik, o‘z ishini hamda tegishli mavzuga oid boshqa ishlarni va ma‘lumotlarni lozim darajadagi e‘tibor bilan o‘rganish, tahlil qilish hamda shakllantirish mas‘uliyati;

sir tutilishi lozim bo‘lgan axborot maxfiyligiga rioya etish – tadqiqotni amalga oshirishda shaxsga doir ma‘lumotlar bilan ishlash tartibiga hamda tijorat va xizmat sirlari maxfiyligiga rioya etish; tadqiqot olib borishda javobgarlik – muallif yoki uning merosxo‘rlari huquqlarining muhofazasiga qat‘iy rioya qilish va ularning asarlaridan o‘quv, ilmiy-tadqiqot ishlari doirasida foydalanish jarayonida havolalarni to‘g‘ri va aniq keltirish;

akademik muhitda professional xushmuomalalik va madaniyat – akademik faoliyat va ilmiy tadqiqotlarda o‘zaro suhbat, bahs va munozaralarda professional madaniyatga qat‘iy rioya qilish, xushmuomalalik va etika qoidalarini shaxsiy xarakter va yutuqlardan ustun qo‘yish;

ilmiy tadqiqotni samarali boshqarish – boshqalar manfaati uchun tadqiqot sifatini boshqarish bo‘lib, ilmiy tadqiqot natijalarini boshqalar tomonidan keng foydalanish uchun qulay shaklda taqdim etish hamda uni milliy va xalqaro ilmiy jamoatchilik foydalanishi mumkin bo‘lgan tarmoqlarga joylashtirishni nazarda tutadi;

ilmiy tadqiqotning xolisligi (*ilmda manfaatlar muvozanatini saqlash*) – tadqiqotlar obyektiv ehtiyojlarga muvofiq bo‘lishi hamda tadqiqot olib borilayotgan taraflarning manfaatlari bir xil va xolis o‘rganilishini ifodalab, bunda xodim, talaba va tadqiqotchining ilmiy izlanishlari noxolis axborot asosida ayrim toifadagi shaxslar manfaatlariga xizmat qiladigan yondashuvdan xoli bo‘lishi lozim;

chop etish mas‘uliyati – ilmiy natijalarni martaba oshirish maqsadida emas, balki ilm-fan va texnologiyalarni rivojlantirish hamda keng jamoatchilikni xabardor etish uchun nashr etish akademik mas‘uliyatini namoyon etib, bunda ko‘chirmachilik asosidagi takroriy nashrlarni chop etishdan saqlanish tavsiya etiladi.

2.2. Mazkur Nizomning asosiy tamoyillariga rioya etilishi, jumladan, akademik halollik va ilmiy faoliyat mezonlarining bajarilishini ta‘minlash maxsus dasturiy vositalar orqali topshirilayotgan matnlarning originalligini tekshirish va jamoatchilik nazorati vositalari orqali amalga oshiriladi.

III. Huquq va majburiyatlar

3.1. Universitet mazkur Nizom qoidalarini bajarilishini talab qilishga va ular buzilgan taqdirda tegishli choralar (sanksiyalar) qo‘llashga haqlidir.

3.2. Universitetning akademik halollik va ilmiy faoliyat mezonlarini ta‘minlash sohasidagi majburiyatlari:

- akademik va tadqiqot ishlarining originalligini (o‘ziga xosligi) tekshirish uchun elektron tizimlardan (*jumladan, antiplagiat tizimlaridan*) bepul foydalanish uchun sharoitlar yaratish;

- talabalar va xodimlarning akademik halollik va ilmiy faoliyat mezonlari sohasidagi huquq va majburiyatlari to'g'risida xabardor qilish;
- qonun talablariga muvofiq talabalar va xodimlarning shaxsiy hamda maxfiy ma'lumotlarni oshkor qilishdan to'liq himoya qilish choralarini ko'rish;
- talabalar va xodimlarni ularning yozma ishlari maxsus elektron tizimlardan foydalanilgan holda originalligi (o'ziga xosligi) tekshirilishi haqida xabardor qilinishini tashkil qilish;
- universitet veb-sayti va ijtimoiy tarmoqlarida mazkur Nizom bo'yicha o'rnatilgan qoidalar haqida axborotlar, infografikalarning joylashtirilishini tashkil qilish;
- mazkur Nizom ijrosini samarali va obyektiv ta'minlovchi, tegishli javobgarlik choralarini qo'llash huquqiga ega bo'lgan Akademik sifatni ta'minlash va standartlashtirish ofisi faoliyatini samarali tashkil etish uchun tegishli vakolatlarni taqdim etish;
- universitetda akademik halollik va ilmiy faoliyat mezonlariga rioya qilinishi bilan bog'liq murojaatlarni elektron yuborish va ularni o'rganish bo'yicha tegishli mexanizmlarni yaratish;
- "Akademik halollik va ilmiy faoliyat mezonlariga rioya qilishni targ'ib qilish dasturi"ni ishlab chiqish va uni keng ko'lamda amalga oshirish;
- mazkur Nizom talablarining bajarilishini ta'minlashda tenglik, adolat, manfaatlar to'qnashuviga yo'l qo'ymaslik tamoyillariga rioya qilish;
- talabalar va xodimlar tomonidan universitetda akademik halollikni ta'minlash va ilmiy faoliyat mezonlariga rioya qilinishi bo'yicha turli xil targ'ibot vositalaridan foydalanish;
- akademik nohalollik (akademik qalloblik) va ilmiy faoliyat mezonlarini buzish holatlari haqida xabar bergan shaxslarning shaxsini oshkor qilmaslik va o'z vakolati doirasida boshqa majburiyatlarni bajarish.

3.3. Fakultet dekanatlarining majburiyatlari:

- talabalarga har o'quv yili boshlanishida "Tanishtiruv hafta"ligi ("Orientation-week") doirasida "Akademik halollik" mohiyati, professional kadr sifatida shakllanishda uning tutgan o'rni, yuzaga kelish shakllari haqida tushuntirish kurslarini tashkil qilish;
- akademik halollik va ilmiy faoliyat mezonlariga daxldor axloqiy qoidalar bilan o'z bo'ysunuvidagi talaba va xodimlarni tanishtirish hamda nomaqbul xatti-harakatlarni sodir etilishining oldini olish;
- universitet talabalari va xodimlarida plagiat (ko'chirmachilik)ga murosasiz munosabatda bo'lish kayfiyatini shakllantirish hamda akademik halollikni keng targ'ib qilish;
- malakali mutaxassislar tomonidan mazkur Nizom qoidalari haqida batafsil tushuntirish tashkil qilish;

- talabalar va professor-o'qituvchilarning akademik halollik talablari to'g'risida doimiy ravishda xabardor qilib borilishlarini ta'minlash hamda rioya etishlarini nazorat qilish;

- mazkur Nizomning 3.2-bandida ko'rsatilgan chora-tadbirlarni amalga oshirishda qatnashish.

3.4. Kafedralarning majburiyatlari:

- xodimlarga antiplagiat tizimidan foydalanish va u asosida akademik halollikni aniqlash bo'yicha treninglar tashkil qilish;

- professor-o'qituvchilar tomonidan talabalarni to'g'ri yozish ko'nikmalariga o'rgatish va plagiatni qayta aniqlash;

- kafedraning akademik faoliyatida mazkur Nizom qoidalarini qo'llash va uning ijrosini ta'minlash;

- xodimlar, talabalar va tadqiqotchilarga tegishli ilmiy yoki akademik darajani muvaffaqiyatli qo'lga kiritishda yordam berish hamda talabalarga barcha kurslar, nazorat ishlari, topshiriqlar va imtihon materiallarida mualliflik huquqi qoidalariga rioya qilgan holda akademik halollik va ilmiy axloq qoidalari bo'yicha aniq ko'rsatma hamda tavsiyalar berish;

- talabalar hamda tadqiqotchilarga Nizom doirasida ularning huquq va majburiyatlari to'g'risida tushuntirishlar berish, belgilangan tartibda bajarilishini nazorat qilish;

- mazkur Nizomning 3.2-bandida ko'rsatilgan chora-tadbirlarni amalga oshirishda qatnashish.

3.5. Universitet professor-o'qituvchilari mazkur Nizom qoidalari bo'yicha barcha darajadagi va o'quv shaklidagi ta'lim oluvchilar bilan har qanday mavjud vositalar orqali tushuntirish ishlarini olib borishlari kerak: *og'zaki tushuntirishlar, sillabusdagi eslatmalar, mustaqil ishlarni bajarish uchun tarqatma materiallar va boshqalar.*

3.6. Talabalar va izlanuvchilar o'z ishlarini bajarishda mazkur Nizom bilan belgilangan qoidalarga, ilmiy etika va mualliflik huquqining fundamental prinsiplariga rioya qilishlari shart.

IV. Akademik nohalollik (akademik qalloblik) va tadqiqot etikasining buzilish shakllari

4.1. Akademik qalloblik shakllari quyidagilardir:

Plagiat (ko'chirmachilik) – bu o'zgalarning ijodiy faoliyati natijalari, g'oyalari, so'zlarini qo'lyozma, bosma yoki elektron shaklda bo'lgan barcha nashr etilgan va nashr etilmagan materiallarni muallifning rozilgisiz ataylab o'zining fikri sifatida taqdim etish, jumladan, undan manbaga to'liq havola qilmasdan foydalanish yoki olingan manbaaga havola qilingan bo'lsada, lekin o'zlashtirishlarning hajmi va xarakteri talaba va xodimlarning yozma yoki ilmiy ishining, shuningdek uning asosiy

qismini mustaqil yozilganligiga shubha uyg'otadigan darajada o'zlashtirilishi, shuningdek katta til modellari (*machine learning*) asosida yaratilgan ma'lumotlarni akademik va o'quv jarayonidagi topshiriqlar, oraliq va yakuniy nazoratlari, bitiruv malakaviy ishi va magistrlik dissertatsiyasi hamda doktorlik dissertatsiyalari uchun qisman yoxud to'liq hajmda foydalanish.

Plagiat holatlariga ruxsatsiz ravishda boshqa birovning oshkor qilingan yoki oshkor qilinmagan asarining ayrim qismlarini to'liq qayta ishlash yoki ifoda yo'sinini o'zgartirish, manba (havola)ni ko'rsatmaslik yoki uni inkor qilish va ushbu asarni o'ziniki sifatida taqdim etish hamda belgilangan ko'rsatkichlardan yuqori bo'lgan miqdorda sun'iy intellekt (AI) vositalaridan foydalanish kiradi.

Falsifikatsiya (ma'lumotlarni soxtalashtirish) – o'z qarashlari, gipotezalari va boshqa ma'lumotlarni asoslash maqsadida muayyan ma'lumotlarni o'zgartirib ko'rsatish yoki ilmiy ishga kiritmaslik.

Fabrikatsiya (qalbaki ma'lumotlar yaratish) – tadqiqot ishida aslida mavjud bo'lmagan ma'lumotlarni yuz bergandek qilib ko'rsatish.

Mualliflik huquqi bilan muhofaza qilinadigan ijodiy faoliyat natijalariga O'zbekiston Respublikasining "Mualliflik huquqi va turdosh huquqlar to'g'risida"gi Qonuni 5-moddasi talablariga javob beradigan asarlar kiradi.

4.2. Plagiat quyidagi shakllarda bo'lishi mumkin:

- asar muallif(lar)ini (manbasini) ko'rsatmagan holda foydalanish va iqtibos keltirish; boshqa shaxslar tomonidan yaratilgan asarni to'liq ko'chirgan holda yoki tadqiqot ishi doirasida mos hajmdan ortiq darajada foydalanish orqali o'zlashtirish;

- fikrning manbasini ko'rsatmasdan o'zgartirib ifodalash;

- internetdan to'liq olingan, shuningdek sun'iy intellekt vositalari orqali yaratilgan yoki ilgari taqdim etilgan yozma ishni (oraliq, yakuniy nazorat), bitiruv malakaviy ishini (BMI), magistrlik yoki doktorlik (PhD, DSc) dissertatsiyasini o'zlashtirgan holda topshirish.

4.3. O'quv (o'quv-uslubiy) yo'nalishida quyidagilar akademik qalloblik hisoblanadi:

ko'chirmachilik – bu har qanday ruxsatsiz yozma (bosma, qo'lyozma) manbalardan foydalanish, shu jumladan, manbalardan texnik aloqa vositalari yordamida foydalanish, talabaning bilimlarini nazoratdan o'tkazishda (imtihonlar, test sinovlari yoki boshqa majburiy attestatsiya tadbirlarida) imtihon savollariga tegishli javoblarni aks ettiruvchi ma'lumotlarni ruxsatsiz o'zlashtirish;

ayni bir ishni ikki marotaba topshirish – talaba yoki xodim tomonidan nazorat ishlari, BMI, magistrlik ishlari, darslik, o'quv qo'llanma, ilmiy maqola, monografiya va dissertatsiyalarni tayyorlashda turli xil mualliflik ishlari ostida bir xil matnni taqdim etish va boshqalar. Kichik o'zgarishlar va tuzatishlar, masalan, darslikni yoki monografiyani boshqacha shaklda rasmiylashtirish orqali o'quv qo'llanma sifatida qayta tayyorlash va shu kabi boshqa holatlar tavsiya etilmaydi. Ilgari tayyorlangan matndan muallifning o'zi tomonidan kattaroq asarning bir qismi

sifatida foydalanilishi ikki marotaba topshirish yoki qayta topshirish deb hisoblanmaydi;

akademik halollik qoidalarini buzishda muayyan shaxsga yordam berish – boshqa talabaga boshqa darsda topshirilgan vazifani jo‘natish, topshiriq qismlarini takrorlash va o‘zinkidek topshirishga imkon berish; boshqa shaxs sifatida namoyon qilish – imtihonlar, test sinovlari, laboratoriya ishlari, malakaviy imtihonlar yoki boshqa topshiriqlar paytida akademik imtiyozlarni qo‘lga kiritish uchun o‘zini boshqa shaxs sifatida namoyon qilish yoki o‘z o‘rniga boshqa shaxslarni kiritish;

to‘siq yaratish va to‘sqinlik qilmoq – adolatsiz akademik yutuqqa erishish uchun boshqalarning ta‘lim yoki ilmiy faoliyatiga to‘sqinlik qilish. Bunday to‘sqinlik qilishga o‘quv maqsadlarida ishlatiladigan ma‘lumotlarni soxtalashtirish, o‘quv yoki ilmiy faoliyatda foydalaniladigan fayllar, qo‘lyozmalar yoki elektron va boshqa materiallar, ilmiy ishlar, kutubxona jihozlari (yoki mol-mulk)ga shikast yetkazish va shu kabi o‘quv hamda ilmiy-ijodiy faoliyatga har qanday to‘sqinlik xatti-harakatlari kiradi;

auditoriya mashg‘ulotlari va konsultatsiyalarga to‘sqinlik qilish, xalaqit berish – o‘qituvchi, dekan, tutor tomonidan tashkil qilingan dars yoki konsultatsiyani maqsadli ravishda (qasddan) buzishga qaratilgan har qanday xatti-harakatlar;

4.4. Shuningdek,

- javoblarni olish: imtihon materiallari, test savollari va boshqa materiallar kabi maxfiy (konfidensial) ma‘lumotlarga ruxsatsiz kirish;

- baholanadigan ishni bajarish paytida javoblarni berish yoki imtihon topshiriqlariga javoblarni uzatish yoxud bu bo‘yicha ruxsat etilmagan elektron qurilmalardan foydalanish;

- boshqa talaba, xodim, o‘qituvchi yoki boshqalar yordami bilan baholangan ishning savollari (kazu) yoki imtihon testlarining javoblarini bajarishdan oldin materiallarni qisman yoki to‘liq olish;

- tayyor baholanadigan ishlar yoki imtihon javoblarini/testlarni sotib olish yoki sotib olishga ko‘maklashish yoxud sotishda boshqa yo‘l bilan yordam berish;

- har qanday usul bilan, shu jumladan, elektron pochta, kompyuter va boshqa vositalar orqali yuklab olish, baholanadigan ishlar bilan bog‘liq har qanday javoblarni olish;

- qog‘ozdan va/yoki elektron tashuvchidan baholangan ish bilan bog‘liq materiallarni olib chiqish yoki o‘qituvchi, universitet xodimining kompyuteridan nusxa ko‘chirish;

- maxfiy (konfidensial) ma‘lumotlarni oldindan kelishuvlarsiz uchinchi shaxslarga tarqatish yoki oshkor qilish taqiqlanadi.

4.5. Ma‘lumotlarni yashirish yoki soxtalashtirish akademik qoidabuzarlik hisoblanadi:

ma‘lumotlarni yashirish – aldash yoki akademik imtiyozga ega bo‘lish maqsadida ma‘lumotlarni, transkriptlarni yoki boshqa o‘quv hujjatlarini yashirish;

soxtalashtirish (kelishuv) – bu boshqa shaxs tomonidan to'liq yoki qisman o'z shaxsiy ishi sifatida bajarilgan yozma ishlarni (oraliq yoki yakuniy nazorat, kurs ishi, bitiruv malakaviy ishi, dissertatsiya, darslik, o'quv qo'llanma va boshqa ilmiy ishlarni) yetkazish yoki o'z ishini boshqa odamga haq evaziga yoki bepul taqdim etish;

qalbaki (yolg'on) ma'lumotlar taqdim etish – yozma ishlarda muayyan holatlar, voqealar, faktlar to'g'risida ma'lumotlarni qasddan adashtirish, haqiqatga to'g'ri kelmaydigan axborotlar keltirish;

yakuniy nazorat imtihonlari o'tkaziladigan maxsus jihozlangan auditoriyalarga ruxsatsiz kirish, kompyuter qurilmalariga turli vositalarni (smartfon, xotira qurilmalari) joylashtirish, ularning ichidagi axborotlarni kompyuterga o'tkazish, shuningdek kompyuterdan turli vositalarga axborotlarni o'tkazish hamda yuqoridagi harakatlarni amalga oshirishga urinish.

4.6. Baholarni, ma'lumotlarni, baholanayotgan ishlarni soxtalashtirish:

- baholar, topshiriq bo'yicha javoblarni baholash natijalarini soxtalashtirish; ma'lumotlarni soxtalashtirish (qo'shish, kiritish, tuzatish), ya'ni tadqiqot davomida olib borilgan so'rovnoma, anketa va boshqa usullardagi hisoblash va kuzatish natijalarini soxtalashtirish;

- yozma nazorat ishlari bahosini asossiz ko'tarib qo'yish yoki bahoni pasaytirish;

- boshqa talabning baholanadigan ishini ataylab qalbakilashtirish yoki buzish;

- qonun hujjatlarida nazarda tutilgan boshqa holatlar taqiqlanadi.

4.7. Noto'g'ri ma'lumot taqdim etish – soxta topshiriqlar, sertifikatlar va boshqa hujjatlarni topshirish yoki akademik maqsadlarda taqdim etish qoidabuzarlik sanaladi.

Bunday qoidabuzarliklarga quyidagilar kiradi (*mazkur ro'yxat chegaralanmagan*):

- o'zgartirilgan materiallar va tadqiqot natijalari;
- uydirma faktlar yoki manbalar;
- soxta sertifikatlar;
- soxta hujjatlar;
- soxta tavsiyanoma va boshqa xatlar;
- soxta transkriptlar, diplomlar yoki boshqa ma'lumotlar;
- topshiriq sanasi va vaqtini o'zgartirish;
- baho ma'lumoti yoki imtihon materialidagi o'zgarishlar;
- qoniqarsiz deb topilgan ishni o'zgartirish.

4.8. Akademik bilim darajasini olgunga kadar bitiruvchi kurslarning akademik qallobligi quyidagilarni ham o'z ichiga oladi:

adolatsiz amaliyot – bitiruv malakaviy amaliyoti o'tashni e'tiborsiz qoldirish (o'tamaslik), bitiruv malakaviy ish mavzusiga aloqadorligi bo'lmagan tashkilotda amaliyotni o'tash yoki amaliyot natijalariga ko'ra soxta hujjatlarni taqdim etish;

bitiruv malakaviy ishni yoki magistrlik dissertatsiyasini himoya qilish paytida akademik halollikka zid xatti-harakatlar sodir etish.

4.9. Quyidagilar ilmiy faoliyat mezonlarini buzish deb baholanadi:

tadqiqotlarda uydirma – tadqiqotchining tadqiqot o‘tkazmaganligi, balki ma’lumotlarni o‘ylab topganligi yoki yo‘q ma’lumotlarni taqdim etishida namoyon bo‘ladi;

ilmiy tadqiqot ishlarida soxtalashtirish – tadqiqotchining tadqiqot o‘tkazganligini, ammo olingan ma’lumotlarni to‘liq yoki bir qismini o‘z manfaatlari yo‘lida, soxta dalil olish maqsadida o‘zgartirganligini anglatadi;

ilmiy firibgarlik – xalqaro ko‘rsatkichlarga ko‘ra xodimlarning ilmiy maqolalariga iqtiboslar (“Web of Science”, “Scopus” va “Google Scholar” bazalari bo‘yicha) va ularning ko‘rsatkichlarini soxtalashtirish yoki qalbakilashtirish yoxud ilmiy “vositachilar” orqali sun‘iy ravishda oshirish;

kichik o‘zgarishlar (tuzatishlar) bilan nashr qilish – bir xil ilmiy xulosa va amaliy natijaga ega bo‘lgan juda o‘xshash maqolalar yoki boshqa ilmiy ishlarni takror nashr qilish.

4.10. Qo‘lyozmani turli nashrlarga bir vaqtda topshirish – bir qo‘lyozmani bir vaqtning o‘zida bir nechta jurnalga topshirish ilmiy faoliyat mezonlarini buzish deb baholanadi. Ushbu holat muharrirlar va taqrizchilarning vaqtini behuda sarflash va bir xil ilmiy natijalarni bir nechta jurnallarda chop etish orqali ilmiy jurnallar obro‘sigga putur yetishiga sabab bo‘ladi.

4.11. Mualliflar jamoasini noto‘g‘ri shakllantirish ham ilmiy faoliyat mezonlarini buzish hisoblanib, barcha hammualliflar tadqiqotga katta ilmiy hissa qo‘shgan va ish natijalari va xulosalarini ishlab chiqishda qatnashgan bo‘lishlari shart. Ishga katta ilmiy hissa qo‘shgan barcha hammualliflar, jumladan, talabalar va magistrlar mualliflar jamoasi tarkibiga kiritilishi, aksincha, ilmiy tadqiqotga hissa qo‘shmagan shaxslar mualliflar tarkibida ko‘rsatilmasligi kerak.

4.12. Akademik halollik va ilmiy faoliyat mezonlarini buzish turlari ro‘yxati zarur hollarda to‘ldirilishi mumkin.

V. O‘quv-uslubiy ishlarda akademik halollik va ilmiy faoliyat mezonlari

5.1. Talaba nazorat va akademik ishlarni tayyorlashda, professor-o‘qituvchilar bilan muloqot va nazorat turlarini topshirishda universitetning Odob-axloq qoidalariga va mazkur Nizomda belgilangan akademik halollik talablariga rioya qilishi shart.

5.2. Professor-o‘qituvchining o‘quv-uslubiy jarayondagi asosiy vazifasi yaxshi bilim darajasiga ega bo‘lish, bilganlarini haqqoniy va aniq shaklda yetkazib berish, axloq jihatdan namuna bo‘lish, talabalar bilan ularning tahsil olishi va o‘zlarini axloq talablariga mos tutishlarini rag‘batlantirishga qaratilgan munosabatlarni o‘rnatishdan iborat.

5.3. Professor-o'qituvchi o'quv-uslubiy jarayonlarda akademik halollikning quyidagi qoidalariga rioya qilishi zarur:

- akademik vakolatga, ya'ni fan sohasi bo'yicha tayyorgarlikka hamda o'qitayotgan modulga oid tadqiqotlar va zamonaviy qarashlar bo'yicha nazariy hamda amaliy bilimga ega bo'lgan modullar bo'yicha dars berish;

- barcha tahsil oluvchilarga o'z akademik salohiyatini maksimal darajada to'liq rivojlantirish uchun yordam berish; ularni ta'lim olishga, o'qilgan ma'lumotlar va ma'ruzalarni tahlil qilishga, o'rganganlari ustida mulohaza yuritishga, o'rni kelganda o'qituvchi tomonidan berilgan ma'lumotga tanqidiy yondashishga rag'batlantirish;

- professor-o'qituvchilar va boshqa talabalar bilan tadqiqot loyihalarida, tadbirlarda ishtirok etish;

- talabalarga bahsli axborotlarni "haqiqat" sifatida taqdim etishdan ko'ra ularga ilmiy munozaralarning tabiatini tushunish va unda ishtirok etish madaniyatini shakllantirishga ko'maklashish;

- dars mashg'ulotlarida berilayotgan axborot va ma'lumotlar dars mazmuni hamda modul xususiyatiga mos kelishi kerak. Professor-o'qituvchi darsga "vaqt o'tkazish" uchun emas, bilim va ko'nikma berish uchun kirishi; talabalarining ongida chuqur ildiz otgan qadriyatlarga zid kelishi mumkin bo'lgan vazifa va topshiriqlarni qo'llashda ehtiyot bo'lish zarur. Professor-o'qituvchi talaba shaxsiy sabablarga ko'ra muayyan topshiriqqa e'tiroz bildirgan taqdirda muqobil vazifalarni berishga tayyor bo'lishi;

- talabalar bilan muloqotda xushmuomalalik va professionallik qoidalariga rioya qilishi hamda axloqqa zid xatti-harakatlarga murosasizlikni namoyon qilish orqali o'zlari shaxsiy halollik namunasi bo'lishi;

- talabalar bilan muloqotda va uni baholashda adolat tamoyiliga ustunlik berish, barcha tahsil oluvchilarga nisbatan adolatli bo'lishga intilish;

- boshqalarni tinglashga, shaxsiy fikr va qarashlardagi farqlarni tan olgan holda o'z nuqtai nazarini aniq bayon etishga da'vat etish;

- auditoriyada talabalar ochiq muloqot qila oladigan, o'z fikrini erkin bayon etadigan va aqlan rivojlanadigan xavfsiz muhit yaratishga harakat qilish;

- talabalarining baholarini va ularga oid shaxsiy ma'lumotlarni sir saqlash bilan maxfiylik tamoyiliga rioya qilish orqali talabalarga bo'lgan hurmatini namoyish etish;

- o'quv modulining maqsadi va talabalarini to'liq bayon etish hamda baholashning aniq mezonlari haqida batafsil ma'lumot berish;

- o'z muallifligida o'quv-uslubiy ishlar (darslik, o'quv qo'llanma, o'quv-uslubiy qo'llanma, modul kontentlari va boshqalar)ni tayyorlashda ushbu Nizom talabalariga qat'iy rioya qilish;

- muallifligida o'quv-uslubiy ishlarni chop etishni ilmiy unvon olish uchun mezonlarni bajarish vositasi emas, balki talabalarga sifatli bilim berish va ularni zamonaviy o'quv adabiyotlari bilan ta'minlash sifatida belgilash;

- talabalarni baholashda birdek yaxshi natijaga erishish uchun barchaga teng imkoniyat beruvchi xolis usul va vositalardan foydalanish va universitetning boshqa hujjatlarida belgilab berilgan talablarga rioya qilish.

5.4. Talabalar o'quv jarayonida (oraliq va yakuniy) nazorat turlarini topshirishda hamda universitet xodimlari va boshqa talabalar bilan munosabatlarda ushbu Nizom qoidalariga va universitetning boshqa hujjatlariga rioya qilishlari zarur.

5.5. O'quv jarayonida (oraliq va yakuniy) nazorat turlarini topshirishda topshirilayotgan yozma ishlarning originalligi (o'ziga xosligi) kamida 65% ni tashkil etishi talab etiladi. Bitiruv malakaviy ishning originalligi (o'ziga xosligi) bakalavr darajasi uchun kamida 70% va magistr darajasi uchun dissertatsiya ishining 80% bo'lishi zarur.

Ushbu talablarga rioya qilinmagan ishlar ilmiy rahbar va taqrizchilar tomonidan keyingi bosqichga va himoyaga tavsiya qilinmasligi zarur hamda ushbu ish Akademik halollik va tadqiqot etikasini buzish sifatida baholanishi mumkin.

5.6. BMI va magistrlik dissertatsiya ishi bo'yicha ilmiy rahbar (keyingi o'rinlarda – ilmiy rahbar) ushbu Kodeks qoidalariga rioya qilishi va manfaatlar to'qnashuviga yo'l qo'ymasligi zarur.

Ilmiy rahbar tegishli mutaxassislik va ta'limga daxldor bo'lgan tamoyillardan xabardor bo'lishi va ularga rioya qilishi zarur. Jumladan,

talaba bilan shaxsiy munosabatlarga yo'l qo'ymaslik;

talabaning ishini baholashda o'zining darajasiga muvofiq nisbatda baholash yoki darajasi yuqori bo'lgan topshiriq bermaslik;

o'zi ilmiy rahbar bo'lgan ishlarni o'zlashtirmaslik;

talaba va ilmiy jamoatchilik oldida halol va ochiq bo'lish;

manfaatlar to'qnashuvi sababli ilmiy rahbar bo'lishdan voz kechishi yoki o'zini o'zi rad etishi;

tamagirlik qilmaslik yoki ishni o'zi yozib berishni taklif qilmaslik;

ishni maxsus elektron antiplagiat dasturlaridan o'tkazish;

talabalar bilan har qanday munosabatda shaxsiy halollikni yuqori darajada saqlashi lozim.

5.7. Xodimlar o'quv-uslubiy ishlar (darslik, o'quv qo'llanma, o'quv-uslubiy qo'llanma, modul kontentlari va boshqalar)ni tayyorlashda va chop etishda ushbu Nizom qoidalariga rioya qilishi zarur.

Muallif moliyaviy qo'llab-quvvatlashning tadqiqot natijalariga bo'lgan ehtimoliy ta'sirini o'quvchi baholay olishi uchun tayyorlash va chop etishga berilgan barcha moliyaviy yordamlar, grantlar, ushbu o'quv-uslubiy ishni yaratishga moliyaviy ko'mak bergan jismoniy yoki yuridik shaxslar haqidagi ma'lumotlarni oshkor ko'rsatishi zarur.

O'quv-uslubiy ishlar (darslik, o'quv qo'llanma, o'quv-uslubiy qo'llanma, modul kontentlari va boshqalar)ning originalligi (o'ziga xosligi) kamida 75% ni tashkil etishi talab etiladi.

5.8. O'quv-uslubiy ishlar (darslik, o'quv qo'llanma, o'quv-uslubiy qo'llanma, modul kontentlari va boshqalar)ni tayyorlash va chop etishda ushbu Nizomda belgilangan talablarga qat'iy rioya qilish zarur.

5.9. BMI va magistrlik dissertatsiyasi ishi va o'quv-uslubiy ishlar (darslik, o'quv qo'llanma, o'quv-uslubiy qo'llanma va boshqalar)ga taqrizchi sifatida belgilangan shaxs quyidagi etika qoidalariga rioya qilishi zarur:

ishni maxsus elektron antiplagiat dasturlaridan o'tkazish;

o'zi taqrizchi bo'lgan ishlarni o'zlashtirmaslik;

taqriz berilayotgan ishga nisbatan mas'uliyatli, halol va ochiq bo'lish;

ishga shaxasiy adovatdan xoli tarzda bosiq va professional baho berish;

o'z bahosini batafsil izohlashi, muallif uchun manfaatli bo'lgan konstruktiv tanqid va tavsiyalarni batafsil asoslab berish;

umumiy va tushunarsiz, ishning mazmuniga ta'sir ko'rsatmaydigan kamchiliklar, texnik sabablarni asos sifatida ko'rsatib ishni tavsiya qilmaslik;

o'z gipotezasi yoki ilmiy natijalariga to'g'ri kelish-kelmasligidan qat'i nazar tadqiqot ishiga xolis baho berish;

taqrizda ko'rsatilgan ma'lumotlarni soxtalashtirmaslik, chalkashlikka sabab bo'lishi mumkin bo'lgan asoslarni ko'rsatmaslik;

taqrizni belgilangan muddatda taqdim etish, kechikish ehtimoli bo'lgan taqdirda bu haqida tegishli mas'ulni xabardor qilish;

axloqqa zid, shubhali, noprofessional har qanday element bo'yicha Akademik kengashga xabar berish.

5.10. Akademik kengashning qarori bilan BMI, magistrlik dissertatsiya ishi va o'quv-uslubiy ishlar (darslik, o'quv qo'llanma, o'quv-uslubiy qo'llanma va boshqalar)ga taqrizchi anonim tarzda belgilanishi mumkin.

VI. Ilmiy-tadqiqot ishlarida akademik halollik va ilmiy etika mezonlari

6.1. Ilmiy etika qoidalari maqola, dissertatsiya, monografiya, grant, hisobot, patent, ekspertiza, retsenziya, tajriba, ma'lumotlar bilan ishlash, manfaatlar to'qnashuvi kabi jarayonlar bilan bog'liq bo'lib, etika qoidalarining buzilishi mualliflarning faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatadi va mualliflar ilmiy etika qoidalariga rioya qilishlari kerak.

Ushbu etika qoidalarida quyidagi asosiy atamalar qo'llaniladi:

Ilmiy etika - bu ilmiy tadqiqotlarni halol, adolatli va mas'uliyat bilan olib borish qoidalari va axloqiy tamoyillaridir.

Retraktsiya - bu nashr etilgan ma'lumotlarni tuzatish hamda boshqa mualliflar va tadqiqotchilarni nashr etilgan maqola (yoki material) natijalaridan o'z tadqiqotlarida noto'g'ri foydalanilganligi haqida ogohlantirish, halol tadqiqotni ta'minlashdir.

Ilmiy nashr retraktsiyasi – bu ilmiy nashrlarni tuzatish mexanizmi bo'lib, unda nashr etilgan maqola plagiat yoki ma'lumotlarni soxtalashtirish kabi jiddiy xatolar tufayli rasman noto'g'ri deb tan olinadi.

6.2. Ilmiy-tadqiqot faoliyatini amalga oshirishda Kodeksning asosiy shartlari quyidagilardan iborat:

mualliflikni to'g'ri belgilash (bunda mualliflik huquqi tamoyillariga rioya qilgan holda, ma'lum ilmiy ishlarga ijodiy hissa qo'shgan ilmiy faoliyat subyektlari muallif sifatida e'tirof etiladi. Ya'ni tadqiqotga faqat hissa qo'shgan shaxslargina tadqiqot ishlarining hammualliflari sifatida ko'rsatilishi kerak. Hammualliflar orasida tadqiqotda qatnashmagan shaxslarni ko'rsatishga yo'l qo'yilmaydi);

plagiatga yo'l qo'yilmaslik, havolalarni to'g'ri va to'liq taqdim etish;

muhofazalangan ijodiy faoliyat natijalarini o'zlashtirishga yo'l qo'yilmaslik;

ilmiy yangilikka e'tibor qaratish;

ilmiy polemika (munozara)dagi to'g'rilik, taqrizchi, tadqiqotchi va muhokamada ishtirok etuvchi boshqa shaxslarni haqorat qilish yoki kamsitishga yo'l qo'yilmaslik;

tajribalar o'tkazishda, ilmiy nazariyalarni shakllantirishda ilmiy vijdonlilik;

shaxsiy kasbiy javobgarlikni anglash;

tamagirlik va pul evaziga ilmiy ishlarni yozib bermaslik;

salbiy oqibatlar uchun axloqiy javobgarlikni anglash.

6.3. Quyidagilar ilmiy tadqiqotda odob-axloq qoidalari (etika)ning buzilishi hisoblanadi:

plagiat, soxtalashtirish yoki qalbaki ma'lumotlar yaratish;

mualliflikni yoki ilmiy ishlarga hissa qo'shganlikni tan olmaslik;

mualliflik huquqi obyektlari yoki maxfiy (konfidensial) qo'lyozmalardagi ma'lumotlar yoxud shaxsiy suhbatlardan tegishli ruxsatsiz foydalanish;

arxiv hujjatlaridan foydalanish qoidalari buzgan holda arxiv materiallaridan foydalanish;

ataylab yolg'on ma'lumotlarni taqdim etish yoki vijdonsiz vositachilarga murojaat qilish orqali xalqaro ko'rsatkichlarga ko'ra maqolaning "ilmiy darajasini oshirish";

tadqiqot ishida tahlil qilinmagan hamda empirik (amaliy) jihatdan o'z isbotini topmagan takliflarni ishning xulosa qismida bayon qilish;

mazkur Nizomning 4-bobida nazarda tutilgan ilmiy faoliyat mezonlarining buzilish shakllari;

O'zbekiston Respublikasi qonunchilik hujjatlari, Universitet Ustavi, o'rnatilgan ichki tartib-qoidalarga va jamoa shartnomalariga rioya qilmaslik;

ilmiy tadqiqotlar doirasidagi boshqa turdagi xatti-harakat ham Akademik kengash tomonidan axloq qoidalarining buzilishi deb tan olinishi mumkin.

6.4. Tadqiqot ishlarining originalligi (o'ziga xosligi) (ilmiy maqolalar, monografiyalar, PhD va DSc dissertatsiyalari) kamida 85%ni tashkil qilishi hamda iqtiboslarning umumiy hajmidan o'zining ishlariga bo'lgan iqtiboslari 15% dan ko'p

bo'lmashligi kerak. Har qanday dissertatsiya muallifning undan oldingi ishi, ya'ni BMI yoki dissertatsiyasini takrorlamashligi lozim, bunda muallifning oldingi ilmiy ishiga iqtibosi 15% dan ko'p bo'lmashligi talab qilinadi.

Kafedralar tomonidan BMI va magistrlik ishlari hamda PhD va DSc dissertatsiyalari dastlabki muhokamalarida maxsus elektron antiplagiat dasturlari orqali tekshirishdan o'tkazilishi shart.

Akademik halollik va tadqiqot etikasi talablariga rioya qilinmagan ishlar keyingi bosqichga tavsiya qilinmashligi zarur. Ushbu talabga rioya qilmagan va mazkur Nizom talablariga mos kelmaydigan ishlarni keyingi bosqichga tavsiya qilganlik uchun kafedra mudiri, ilmiy rahbar, taqrizchilar hamda Ilmiy seminar raisining javobgarligi Universitet Akademik kengashi majlislarida ko'rib chiqiladi.

VII. Retraktsiya holatlari

7. Ilmiy retraktsiya (maqolani qaytarib olish) — bu nashr etilgan ma'lumotlarni tuzatish mexanizmi bo'lib, unda jurnal muharrirlari jiddiy xatolar, ma'lumotlarni soxtalashtirish, plagiat yoki axloqiy qoidabuzarliklar tufayli nashr etilgan maqolani rasman qaytarib olishadi. Muharrirlar mahalliy va xalqaro tizimlar yordamida plagiat, o'z-o'zini plagiat qilish, nusxalash, matn yolg'onligi va soxtalashtirilganligi holatlari yuzasidan kiruvchi qo'lyozmalarni sinchkovlik bilan tekshirishlari zarur. Shuningdek, jurnallarda ekspertlar tomonidan sifatli retsenziya berish jarayoni tashkil etilishi va qo'llab-quvvatlanishi lozim.

8. Retraktsiya uchun quyidagilar asos bo'lishi mumkin:

- nashr qilingan maqolada noto'g'ri va/yoki hujjatlashtirilmagan plagiat mavjudligi;
- bir nechta nashrlarda takroriy maqolalar berilishi;
- boshqa nashrlarda allaqachon nashr etilgan tadqiqot natijalari va matnni keng takrorlanishi bilan o'z-o'zini plagiat qilish;
- soxtalashtirish yoki yolg'onlarni aniqlash (masalan, eksperimental ma'lumotlarni taqdim etish);
- nashrda uning ilmiy qiymatini shubha ostiga qo'yadigan jiddiy xatolarni aniqlash (masalan, tadqiqot natijalarini noto'g'ri talqin qilish);
- mualliflar ro'yxati noto'g'riligi (asosiy muallif kiritilmagan, mualliflik mezonlariga javob bermaydigan shaxslar kiritilgan);
- yashirin manfaatlar to'qnashuvi;
- maqolani muallifning roziligisiz qayta nashr etish;
- boshqa qoidabuzarliklar.

9. Retraktsiyaga olib keladigan asosiy holatlar:

- ilmiy jurnaldan yoki boshqa ilmiy nashrlardan maqolani (konferensiya materiallari, maqolalar to'plamini) olib tashlash (retraktsiya) aniqlangan qoidabuzarliklar haqida mualliflar yoki boshqalarning jurnal tahririyatiga rasmiy so'rovi asosida amalga oshiriladi. Shuningdek, retraktsiya tahririyat yoki nashriyot

tashabbusi bilan ham amalga oshirilishi mumkin, anonim xabarlar retraktsiya uchun asos bo'la olmaydi;

- agar maqolaning bir qismi (masalan, bir nechta jumla) plagiat bo'lsa, retraktsiya o'rniga maqolani tuzatish (qaytarib olmasdan tahrirlash) mumkin;
- agar ikki yoki undan ortiq nashrlarda takroriy maqolalar aniqlansa, nashriyotlar tahririyati vaziyatni muhokama qiladi va kelishilgan holda quyidagilardan birini tanlaydi:

matnning bitta versiyasini, ya'ni avval nashr qilingan maqoladagi matnni qaytarib olinmaslik bo'yicha kelishuvga erishiladi. Agar birinchi nashrning muallifga kechiktirilgan javobi yoki ushbu nashr tahririyati tomonidan shaffoflikning yo'qligi tufayli retraktsiya yuzaga kelsa, maqola birinchi nashrdan qaytarib olinishi lozim;

- agar nashrning ishonchliligi haqida dalillar bo'lmasa (masalan, mualliflar qarama-qarshi ma'lumotlar taqdim etsa; mualliflar ishlayotgan muassasa taxmin qilingan qoidabuzarlikni tekshirishdan yoki bunday tekshiruv natijalarini yoritishdan bosh tortsa; tekshiruvlar adolatli o'tkazilmagan yoki asossiz uzoq vaqt davom etgan bo'lsa), muharrirlar ishonchli dalillar olinmaguncha, nashrni qaytarib olmasdan matnga oid xavotirlarni jurnalda darhol nashr etishlari kerak. Keyinchalik nashrning ishonchsizligi tasdiqlansa maqola jurnaldan qaytarib olinishi kerak, aks holda holat yuzasidan jurnalda tegishli sharh berilishi kerak;

- agar qaytarib olish nashrning barcha mualliflari emas, balki bir nechta mualliflarning harakati bilan bog'liq bo'lsa, qaytarib olish bo'yicha bildirishnomada bu haqida ma'lum qilinishi lozim;

- retraktsiya qoidabuzarliklar aniqlangan maqolaning nashr qilingan muddatiga bog'liq emas;

- retraktsiya maqolani jurnal yoki veb-saytdan olib tashlashni anglatmaydi, balki unda aniqlangan qoidabuzarliklar haqida ma'lumot berish orqali uni keyinchalik ishlatishdan ogohlantiradi. Faqat qiyin vaziyatlarda, ya'ni veb-sayt yoki jurnalda qolgan matn fanga yoki jamiyatning ma'lum bir qismiga zarar yetkazishi mumkin bo'lgan hollarda, maqola qaytarib olinishi mumkin.

10. Retraktsiyani amalga oshirish:

- agar muallif/mualliflar jamoasi maqolani qaytarib olish zarur deb hisoblasa, ular o'z qarorlari sababini tushuntirish orqali ilmiy jurnal tahririyatiga murojaat qilishi mumkin. Bunda ilmiy jurnal tahririyati retraktsiyaga rozi bo'lsa, tahririyat ushbu qoidalarga muvofiq mustaqil ravishda retraktsiya jarayonini amalga oshiradi. Tahririyat mualliflarning so'roviga javob bermagan hollarda ilmiy jurnal a'zo hisoblangan tashkilotga murojaat qilish orqali yordam so'rash mumkin;

- agar ilmiy jurnal tahririyatiga nashrning mualliflar jamoasiga kirmaydigan shaxs tomonidan so'rov kelgan bo'lsa, tahririyat mualliflar yoki mualliflar jamoasi bilan bog'lanib tekshiruv o'tkazishi kerak. Muayyan tushuntirishlarni olgandan so'ng tahririyat maqolani qaytarib olish, tuzatish yoki qaytarib olish/tuzatishdan bosh tortish to'g'risida qaror qabul qilishi va bu haqida ariza beruvchi va mualliflarga qaror yuzasidan ma'lumot yuborishi kerak. Keyin esa

tahririyat ushbu qoidalarga muvofiq mustaqil ravishda retraktsiya jarayonini amalga oshiradi;

- agar ilmiy jurnal tahririyati o'zining ekspertiza jarayoni yoki tahririyatga kelib tushgan ma'lumotlar asosida maqolani qaytarib olishga qaror qilsa, mualliflar/mualliflarni qaror haqida xabardor qilishi va ularning retraktsiyaga roziligini olishi muhimdir. Maqola mualliflari retraktsiyani asoslovchi jarayon bilan albatta tanishtirilishi lozim. Qoidabuzarliklar aniq bo'lgan va jurnalning obro'siga putur yetkazilgan hollarda ham muallif/mualliflar jamoasi tahririyatning so'rovini e'tiborsiz qoldirsa, tahririyat mualliflarning roziligisiz maqolani qaytarib olish huquqini o'zida saqlab qoladi. Bunday hollarda tahririyat ma'lumotlarni muallif/mualliflar ishlayotgan tashkilotga yuborishi va qabul qilingan qaror haqida ularni xabardor qilishi mumkin.

11. Maqolani retraktsiya qilish tartibi:

- maqolani retraktsiya qilish (qaytarib olish) jarayoni tekshiruv o'tkazilgandan so'ng hamda tekshiruv natijalari asosida ilmiy jurnalning bosh muharriri va tahririyat kengashi tomonidan qaror qabul qilingandan keyin amalga oshiriladi. Tekshiruvni o'tkazish uchun jurnalning bosh muharriri tahririyat kengashidan maxsus mutaxassislarni tayinlashi, tahririyat kengashi a'zolarini (agar bunday organ mavjud bo'lsa) jalb qilishi yoki tashqi mutaxassislarni taklif qilishi mumkin;

- maqolani retraktsiya qilish to'g'risida qaror tahririyat kengashi yig'ilishi bayonnomasi bilan rasmiylashtiriladi. Bayonnomada quyidagilar ko'rsatiladi: yig'ilish o'tkazilgan sana, yig'ilishda ishtirok etgan va qaror qabul qilgan tahririyat kengashi a'zolarining tarkibi, tekshiruv natijalarining tavsifi, qarorning asoslanishi, retraktsiya qilingan maqola bo'yicha ma'lumotlarning nashr tafsilotlari va retraktsiya qilish va qaytarib olishni boshlagan shaxs haqidagi ma'lumotlar.

Akademik hamjamiytdagi kasbiy etika

12.1. Professor-o'qituvchilar o'z hamkasblari bilan professional munosabatlarni saqlashi hamda akademik hamkorlikni buzadigan xatti-harakatlardan tiyilishlari shart.

12.2. Professor-o'qituvchilar ilmiy tadqiqotlarni umum tan olingan ilmiy va etik standartlarga muvofiq ravishda amalga oshirishlari shart. Shu bilan birga, plagiatsizlikni ta'minlash, ma'lumotlarni soxtalashtirish, tadqiqot natijalarini noto'g'ri yoki chalg'ituvchi tarzda taqdim etish hamda mualliflikni noto'g'ri ko'rsatish kabi holatlar akademik qoidabuzarlik sifatida baholanadi va qat'iyan taqiqlanadi.

VIII. Tazyiq o'tkazish, kamsitish, ta'qib qilish, va mansab vakolatlarini suiiste'mol qilish

13.1. JIDU tazyiq, kamsitish, ta'qib qilish, va mansab vakolatlarini suiiste'mol qilishga nisbatan mutlaq murosasizlik siyosatini yuritadi. Bu kabi xatti-harakatlar oqilona baholash mezonlariga ko'ra jabrlangan shaxsga nisbatan ma'lum darajada zarar yetkazgan, cheklov o'rnatgan yoki noqulay holat keltirib chiqargan bo'lsa, ushbu xatti-harakatlarni sodir etgan shaxsning niyatidan qat'i nazar ular yuz bergan deb baholanishi mumkin.

13.2. Tazyiq o'tkazish turlari:

Jinsiy shilqimlik va jinsiy mazmundagi tazyiq — jinsiy xarakterdagi nomaqbul xatti-harakatlar bo'lib, ularga jinsiy mazmundagi hazillar qilish, no'rin jismoniy teginish, takroriy va istalmagan uchrashuv takliflarini bildirish hamda jinsiy manfaatlar evaziga bosim o'tkazish kabi holatlar kiradi.

Jinsiy shilqimlik va jinsiy mazmundagi tazyiq, xususan, quyidagi shakllarda namoyon bo'lishi mumkin:

“quid pro quo” tazyiq o'tkazish — akademik, tashkiliy yoki kasbiy imtiyoz, baho, tavsiyanoma, ilmiy rahbarlik, grant, ishga qabul qilish yoki boshqa imkoniyatlarni jinsiy xatti-harakatga rozilik berish bilan bevosita yoki bilvosita bog'lash;

dushmanona yoki tahqirlovchi muhit yaratish orqali tazyiq o'tkazish — takroriy yoki yetarli darajada jiddiy bo'lgan jinsiy mazmundagi nomaqbul xatti-harakatlar natijasida shaxsning ta'lim olish, ishlash yoki akademik faoliyatda ishtirok etish imkoniyatini cheklovchi, qo'rqituvchi, tahqirlovchi yoki noqulay muhitni yuzaga keltirish

13.3. Akademik tazyiq — akademik vakolatlardan noto'g'ri foydalanish orqali talaba yoki hamkasbning ilmiy faoliyatiga to'sqinlik qilishni anglatadi. Bunga ilmiy tadqiqot imkoniyatlarini cheklash, asosli sababsiz ilmiy maslahat berishdan bosh tortish, dissertatsiya yoki ilmiy ishni topshirishga asossiz ravishda ruxsat bermaslik hamda talabalarni ilmiy rahbarning shaxsiy akademik pozitsiyasini qo'llab-quvvatlashga majburlash kabi holatlar kiradi.

Shu bilan birga, professor-o'qituvchi, ilmiy rahbar yoki boshqa vakolatli shaxs tomonidan qabul qilingan qaror, agar u oldindan belgilangan akademik mezonlarga, ta'lim va ilmiy standartlarga hamda ishning sifatiga asoslangan bo'lsa, akademik tazyiq deb baholanmaydi.

14.4. Akademik tazyiq to'g'risidagi murojaatlar ko'rib chiqilganda, har ikki tomonga o'z tushuntirishlarini berish, dalillarni taqdim etish va ishning xolis organ tomonidan ko'rib chiqilishini talab qilish huquqi ta'minlanadi. Talaba yoki hamkasb akademik tazyiqdan himoyalani, professor-o'qituvchi yoki ilmiy rahbar esa unga nisbatan qo'yilgan ayblovlar yuzasidan o'z pozitsiyasini bayon etish huquqiga ega.

Akademik tazyiq haqidagi murojaatni ko'rib chiqish jarayonida tomonlardan biriga nisbatan qasoskorlik, bosim yoki salbiy oqibatlar qo'llash taqiqlanadi.

14.5. Mansab vakolatlarini suiiste'mol qilish (power harassment) — ierarxik mansab vakolatlaridan foydalanib bosim o'tkazishni anglatadi. Bunday holatlarga qo'l ostidagi xodimlarni kamsitish yoki haqorat qilish, haddan tashqari

yoki asossiz ish talablarini qo'yish, qo'rqitish yoki jamoat oldida obro'sizlantirish kabi xatti-harakatlar kiradi.

14.6. Kamsitish — shaxsning alohida xususiyatlari asosida unga nisbatan adolatsiz yoki noteng munosabatda bo'lishni anglatadi. Bunday xususiyatlarga jins, fuqarolik, etnik kelib chiqish, din, nogironlik yoki yosh kabi omillar kiradi.

14.7. Hech bir shaxs qoidabuzarlik haqida xabar bergani, tekshiruv jarayonida ishtirok etgani yoki tazyiq bilan bog'liq masalalar yuzasidan maslahat yoki yordam so'ragani uchun ta'qib qilinishi, bosimga uchrashi yoki unga nisbatan salbiy choralar qo'llanilishiga yo'l qo'yilmaydi.

14.8. Professor-o'qituvchining shaxsiy yoki moliyaviy manfaatlari uning kasbiy qarorlari va faoliyatiga ta'sir ko'rsatgan holatda manfaatlar to'qnashuvi yuzaga keladi. Bunday holatlarga qarindoshlik aloqasi mavjud shaxsga ilmiy rahbarlik qilish, shaxsiy aloqasi mavjud bo'lgan talabani baholash yoki ilmiy va moliyaviy resurslardan shaxsiy manfaat yo'lida foydalanish kabi holatlar kiradi.

14.9. Universitet infratuzilmasi, mablag'lari va asbob-uskunalari faqat akademik maqsadlarda foydalanilishi kerak. Universitetning binolari, jihozlari, moliyaviy mablag'lari hamda intellektual mulki faqat qonun hujjatlarida belgilangan akademik maqsadlarda foydalanilishi lozim. Universitet resurslaridan noto'g'ri foydalanish holatlariga universitet mablag'laridan maqsadsiz va shaxsiy moliyaviy manfaatlar yo'lida foydalanish, ilmiy tadqiqot uchun ajratilgan mablag'lardan ruxsatsiz foydalanish hamda institutga tegishli ma'lumotlardan noto'g'ri yoki noqonuniy foydalanish kiradi.

IX. Qoidabuzarlik holatlarini ko'rib chiqish tartibi

15.1. Etik qoidabuzarliklar bo'yicha murojaatlar yozma yoki elektron shaklda qabul qilinadi. Anonim murojaatlar ko'rib chiqilmaydi, bundan faqat jamoat xavfsizligiga bevosita tahdid mavjud bo'lgan alohida holatlar mustasno.

15.2. Murojaat kelib tushganidan so'ng, maxsus komissiya tomonidan dastlabki tekshiruv boshlanadi.

15.3. Ayblanuvchi shaxs quyidagi huquqlarga ega:

- murojaat mazmuni bilan tanishish;
- murojaat muallifi haqida ma'lumot olish (qonunchilikka zid bo'lmagan hollarda);
- o'z pozitsiyasini yozma yoki og'zaki tarzda bayon etish;
- dalillar taqdim etish.

15.4. Har bir murojaat 10–15 ish kuni ichida ko'rib chiqiladi. Zarur hollarda bu muddat asoslantirilgan holda uzaytirilishi mumkin.

15.5. Tekshiruv quyidagi bosqichlarda amalga oshiriladi:

- a) dastlabki baholash;
- b) dalillarni yig'ish;
- c) tomonlarning tushuntirishlarini olish;

d) yakuniy xulosa tayyorlash.

15.6. Ayblanuvchi yoki murojaatchi qaror ustidan 10 ish kuni ichida yuqori instansiyaga shikoyat berish huquqiga ega. Shikoyat protsedura buzilganligi, yangi dalillar mavjudligi yoki qabul qilingan qarorning asossiz deb hisoblanishi holatlarida berilishi mumkin.

15.7. Soxta murojaatlar uchun javobgarlik

Bila turib yolg'on yoki asossiz murojaat bergan shaxs qonunchilik va ichki qoidalariga muvofiq javobgarlikka tortiladi.

15.8. Komissiya faoliyati aybsizlik prezumpsiyasi, tomonlarning teng huquqliligi hamda xolislik va shaffoflik tamoyillari asosida amalga oshiriladi.

X. Akademik qalloblikni aniqlash va uni buzganlik uchun javobgarlik

16.1. Universitet xodimlari va professor-o'qituvchilari o'quv jarayoni hamda tadqiqot faoliyatida akademik halollikka rioya etilishi uchun javobgardir.

16.2. Universitetda akademik halollik va ilmiy faoliyat mezonlariga rioya qilmaslik holatlari quyidagi shakllarda aniqlanishi mumkin:

- o'quv-uslubiy ishlar (darslik, o'quv qo'llanma, o'quv-uslubiy qo'llanma va boshqalar), BMI, magistrlik dissertatsiyalari hamda tadqiqot ishlari (ilmiy maqolalar, monografiyalar, PhD va DSc dissertatsiyalari)ni maxsus elektron antiplagiat dasturlari vositasida tekshirish asosida;

- akademik qalloblik haqida kelib tushgan murojaatlar (elektron, yozma yoki og'zaki) yoki o'tkazilgan so'rovnomalar natijalarini o'rganish asosida;

- universitet rahbariyatiga ijtimoiy tarmoqdagi maxsus bot orqali kelib tushgan murojaatlar va ularning tasdiqlanishiga ko'ra;

- universitetning akademik halollik va tadqiqot etikasiga rioya qilinishi ustidan nazorat qiluvchi tarkibiy tuzilmalar tomonidan o'tkazilgan o'rganishlar asosida;

- davlat organlari va tashkilotlari tomonidan kelib tushgan murojaatlar va ularni o'rganish asosida;

- jamoatchilik nazorati shaklida talabalar, tadqiqotchilar va boshqa shaxslar tomonidan berilgan ma'lumotlarni o'rganish asosida hamda qonun bilan taqiqlanmagan boshqa shaklda.

16.3. Universitet pedagog xodimlari quyidagi hollarda akademik halollik va ilmiy etika qoidalarini buzganlik uchun intizomiy javobgarlikka tortilishi mumkin:

yashirish – mazkur Nizom qoidalari buzilganligi yoki ularga qasddan rioya qilinmaganligi to'g'risidagi ma'lumotlarni sir saqlash;

yo'l qo'yish – mazkur Nizomga rioya qilinishi va uni ijrosini ta'minlash majburiyati to'g'ridan-to'g'ri xizmat vazifasi sanalgan shaxs tomonidan ushbu Nizom qoidalarini buzilishiga yo'l qo'yish yoki uni ijrosini qasddan ta'minlamaslik;

til biriktirish – har qanday baholanadigan ishni ta'lim oluvchi yoki izlanuvchining o'rniga bajarish (muayyan to'lov evaziga yoki bepul bo'lishi ham mumkin);

akademik ma'lumotga noqonuniy ega bo'lish va/yoki uni tarqatish – imtihon materiallarini va/yoki ularga javobni yetkazish, shuningdek ta'lim oluvchilarni (imtihon topshiruvchilarni) beriladigan savollardan xabardor qilish, tayyor ma'ruza, esse, topshiriq va akademik ishlarni sotish va/yoki sotib olishda yordam berish; baholanadigan ishning har qanday javobini duch kelgan usulda o'g'irlash, jumladan, ta'lim oluvchiga taqdim qilish uchun elektron pochta orqali yoki kompyuterdan yuklab olish;

qalbakilashtirish – akademik ishdagi bahoni yoki topshiriqqa javoblarni, ma'lumotlarni, imzoni soxtalashtirish, akademik ishga qasddan zarar yetkazish yoki uni qalbakilashtirish;

vakolatlarni suiiste'mol qilish – turli shakldagi manfaatdorlik (yoki manfaatsiz) holatida ta'lim oluvchilar baholanishiga ta'sir ko'rsatish, lavozim majburiyatlari doirasida vakolatlarni suiiste'mol qilish, ijobiy baholash to'g'risida iltimos qilish, tadqiqot ishlarini muhokamalarida ta'sir ko'rsatish;

o'zgartirish (bahoni ko'tarish) – ta'lim oluvchiga moyillikdan va/yoki ko'rsatgan xizmati uchun haq evaziga bahoni o'zgartirish;

ilmiy etika mezonlariga rioya qilmaslik – tadqiqot faoliyatida barcha darajadagi talabalar, xodimlar, izlanuvchilar va professor-o'qituvchilar tomonidan mazkur Nizom qoidalarini buzish yoki boshqalar tomonidan buzishga yo'l qo'yishda ifodalangan harakat (harakatsizlik).

XI. Akademik kengash tomonidan akademik halollik va ilmiy faoliyat mezonlarini buzgan xodim va talabalarning javobgarligini ko'rib chiqish

17.1. Akademik kengash tomonidan akademik halollik va ilmiy faoliyat mezonlari bo'yicha mazkur Kodeks va boshqa hujjatlarda belgilangan qoidalarni buzgan xodim va talabalarning javobgarligi ushbu kengashlarning Nizomlari asosida ko'rib chiqiladi.

17.2. Akademik kengash tomonidan o'z vakolatlari doirasida akademik halollik yoki ilmiy faoliyat mezonlarini buzilishiga yo'l qo'ygan talabaga nisbatan quyidagi choralar ko'riladi:

nazorat turi, amaliyot hisoboti, bitiruv malakaviy ishi, magistrlik dissertatsiyasi uchun qoniqarsiz baho – “0” (nol) ball qo'yish masalasi belgilangan tartibda amalga oshirish;

hayfsan intizomiy jazosini qo'llash yoki talabalar safidan chetlashtirish masalasini ko'rib chiqish to'g'risida universitet rektoriga taklif kiritiladi.

17.3. Fakultet dekanatlari mazkur Nizomning buzilish holatlari haqida ma'lumotni saqlashi va uni Akademik sifatni ta'minlash va standartlashtirish ofisiga hamda Akademik kengashga tegishli masalalarni hal qilish uchun taqdim qilishi kerak.

17.4. Universitet pedagog xodimlari, izlanuvchilari va xodimlariga o'quv jarayonidagi akademik halollik yoki ilmiy faoliyat mezonlarini buzganlik uchun

hayfsan hamda mehnat shartnomasini bekor qilish masalasi Akademik kengash tomonidan ko'rib chiqilib, Universitet rektoriga taklif kiritiladi.

17.5. Sanksiyani qo'llash bo'yicha qaror ustidan uch ish kunida apellyatsiya berilishi va u bir oy ichida Universitet Kengashi tomonidan qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

XII. Yakuniy qoidalar

18.1. Tadqiqotlar davomida qarama-qarshi daliliy yondashuvlar shaffoflik va intellektual halollikni targ'ib qiladi. Qarama-qarshi dalillarni ko'rib chiqish va muhokama qilish mualliflarga tarafkashlikdan qochishga yordam beradi va ilmiy xulosalar sifatini yaxshilaydi.

18.2. Tadqiqot va nashrlarda ilmiy etika qoidalariga rioya qilish muhimdir. Axloqiy me'yorlarni buzish jiddiy oqibatlarga, masalan professional faoliyatdan chetlatish, mualliflar obro'sining pasayishi va boshqa salbiy natijalarga olib kelishi mumkin.

18.3. Nizomga Universitet Kengashining qarori bilan o'zgartirish va qo'shimchalar kiritilishi mumkin.

Mas'ul: T. Dadabaev